

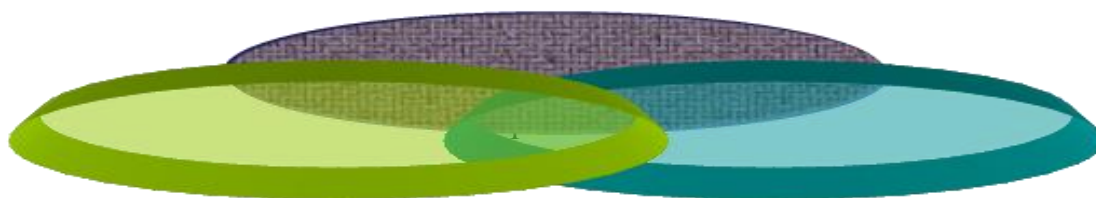
MANS
MIĘDZYNARODOWA AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH
W ŁOMŻY

**ROZWÓJ UKRAINY I JEJ REGIONÓW:
REALIA I PERSPEKTYWY INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ**

**РОЗВИТОК УКРАЇНИ ТА ЇЇ РЕГІОНІВ:
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ РЕАЛІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ**

**Redakcja naukowa:
dr inż. Ireneusz Żuchowski
dr Zoia Sharlovych
dr Svitlana Hrebinska**

Łomża-Chmielnicki, 2023

**MIĘDZYNARODOWA AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W ŁOMŻY, RZECZPOSPOLITA POLSKA
ODDZIELNA JEDNOSTKA STRUKTURALNA „CHMIELNICKI KOLEDZE HANDLOWO-
EKONOMICZNY NARODOWEGO UNIwersYTETU HANDLOWO-EKONOMICZNEGO", UKRAINA**

Redakcja naukowa:

dr inż. Ireneusz Żuchowski, dr Zoia Sharlovych, dr Svitlana Hrebinska

Recenzenci:

dr Aneta Beldycka-Bórawska, University of Warmia and Mazury in Olsztyn, Rzeczpospolita Polska
dr Mariia Zub, Oddzielna Jednostka Strukturalna „Chmielnickie Koledze Handlowo-Ekonomiczne”
Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu Handlowo-Ekonomicznego” (Ukraina)

**Rozwój Ukrainy i jej regionów: realia i perspektywy integracji europejskiej: materiały z IX
Międzynarodowej naukowo – praktycznej konferencji, Łomża-Chmielnicki, 19.10.2023 r. /
Redakcja naukowa Ireneusz Żuchowski, Zoia Sharlovych, Svitlana Hrebinska. – wydawnictwo:
MANS w Łomży, 2023. – 221 s.**

**Розвиток України та її регіонів: євроінтеграційні реалії і перспективи: матеріали з IX
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Ломжа - Хмельницький,
19.10.2023 р. / За науковою редакцією Іренеуш Жуховські, Зоя Шарлович, Світлана
Гребінська. – Видавництво: MANS w Łomży, 2023. – 221 с.**

ISBN 978-83-969222-2-9

Zbiór powstaje z gotowych materiałów dostarczonych przez autorów.
Wydawca nie ponosi odpowiedzialności za materiały przekazane do publikacji.

Збірник зформований з готових матеріалів, наданих авторами.
Видавець не несе відповідальності за надані до публікації матеріали.

Wydawnictwo Międzynarodowej Akademii Nauk Stosowanych w Łomży, 2023 r.

© International Academy of Applied Sciences in Lomża, Polska 2023
© Separate Structural Unit "Khmelnyskyi College Of Commerce
And Economic National University Of Commerce And Economics",
Ukraine, 2023

Треść / Зміст

Треść / Зміст	3
Wstęp / Вступ	5
Атаманчук Олександр, Лиса Катерина ПРАВО ТА ЕКОНОМІКА: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ РОЗДУМИ	7
Атаманчук Олександр, Лиса Катерина, Петрук Катерина АНТИРАДЯНСЬКИЙ РУХ СЕЛЯН У ДУНАЄВЕЦЬКОМУ РАЙОНІ НА ПОДІЛЛІ НАПРИКІНЦІ 20-х – НА ПОЧАТКУ 30-х рр. ХХ ст. 12	12
Бабійчук Інна, Телячук Наталія АКТУАЛЬНІСТЬ ДИСЦИПЛІНИ «ПОРІВНЯЛЬНА ТИПОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ» В ГАЛУЗІ ЛІНГВІСТИКИ	17
Білоус Ірина АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ У ДОСЛІДЖЕННЯХ «ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» ТА «ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ», ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ІНТЕГРАЦІЇ У СВІТОВИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР	21
Верхогляд-Гловюк Тетяна, Гловюк Юлія ЗАСТОСУВАННЯ DIGITAL-MARKETING В УМОВАХ ВОЄНОГО СТАНУ	29
Гребінська Світлана ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ ТА АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ	34
Гриценко Ольга ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	39
Гриценко Ольга, Мельник Віталіна ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	45
Гуменюк Світлана ВАЖЛИВІСТЬ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	51
Зуб Марія ПРАКТИКА КРАЇН ЄС ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ЗАЙНЯТОСТІ ТА БЕЗРОБІТТЯ	55
Зуб Марія, Мельник Віталіна УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РИЗИКОМ ЯК СКЛАДОВА МЕНЕДЖМЕНТУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА	60
Зуб Марія, Хомяк Віолетта РОЛЬ МОЛОДІ У ВПРОВАДЖЕННІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	65
Квасницька Раїса, Наконечна Катерина ЗМІНИ АНАЛІТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	70
Кирилюк Олена ОРГАНІЗАЦІЯ ПОСТАЧАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВО	75
Кубліньська Ірина СПЕЦИФІКА ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	82
Луцицька Наталя ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	86
Максимович Маргарита, Руденок Олексій ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-ЕКВАЙРІНГУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	91
Матвієнко Людмила ЩО ТАКЕ QR-МЕНЮ ДЛЯ РЕСТОРАНІВ: ПЕРЕВАГИ ТА ФУНКЦІЇ ОНЛАЙН-МЕНЮ	96
Мудра Ярослава РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ТА ПЕРСПЕКТИВНИЙ РОЗВИТОК ІТ-АУТСОРСІНГУ В УКРАЇНІ	100
Нестерук Галина ЗНАЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА КРАЇНИ ...	106
Нестерук Галина, Андрощук Анастасія ОРГАНІЗАЦІЯ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ	110

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ТА ПЕРСПЕКТИВНИЙ РОЗВИТОК ІТ-АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ

*Мудра Ярослава, к.е.н., доц., доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Хмельницького національного університету, Україна;
slavamudra0718@gmail.com*

Постановка проблеми. Аутсорсинг – конкурентоспроможний вид послуг, що демонструє динамічне зростання в епоху переходу до трендів Індустрії 5:0. Сфера аутсорсингу протягом останніх років зростає ще динамічніше ніж в епоху цифровізації, яка була притаманна Індустрії 4:0. Основна ціль аутсорсингу – підвищення рівня ефективності роботи підприємства на базі інноваційних інформаційних та програмних продуктів, додатків та цифрових рішень, супровід контент-менеджменту, супровід SMM ринку, ін. Ринок аутсорсингу є нерівнозначним у глобальному вимірі оскільки корелюється між переважно аутсорсинговою моделлю, сервісною та перспективним продуктовим бізнесом.

Дискусійним є визначення місця України на досліджуваному ринку, яка стала платформою для зустрічі іноземних замовників та професійних високоосвічених фахівців з України. Зростання привабливості цієї сфери для українських працівників спричинила негативний наслідок для України – зростання рівня еміграції ІТ фахівців, а початок воєнних дій ще більше сприяла як процесу еміграції послуг так і зменшенню кількості задіяних фахівців сфери.

Конкурентні переваги якими володіють аутсорсингові компанії різного походження вимагають детального дослідження, яке дозволить окреслити перспективні шляхи розвитку цієї сфери як на світовому ринку, на ринку України та визначеного підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням ринку аутсорсингу в ІТ- галузі займаються науковці в Україні та закордоном. Розвиток аутсорсингу в Україні та закордоном досліджували: І. Алексеев, О. Бурлаков, Ю. Герасимчук, І. Матвій, Л. Ноздріна, М. Селін, Б. Цибуляк, М. Тонюк, А. Павлова, Т. Тищук, ін. Більшість досліджень аутсорсингу у світі, які носять вузьконаправлений характер здійснюють провідні спеціалізовані компанії. Проте, серед відомих дослідників цієї сфери можна зазначити праці Дж. Азера, Р. Клепера, Лоуренса В. Т. Лоха, Жаклін Чін, С. Сагай, С. Єфимова, Дж. Кром, Лінн М. Зотт, С. Ритік. Проте, зважаючи на численні дослідження та динамічний розвиток ринку аутсорсингу ІТ – послуг, дослідження цієї сфери залишається актуальним і недостатньо вивченим [3, 5].

Формулювання цілей тез. Дослідити розвиток аутсорсингових компаній України в довоєнні часи з окресленням перспектив у післявоєнній відбудові.

Виклад основного матеріалу дослідження. До лютого 2022 року Україна посідала перше місце серед країн Східної Європи за привабливістю для ІТ-аутсорсингу. Про це йдеться у звіті нідерландської компанії з розробки програмного забезпечення та технологічного консалтингу Daхх, де Україну визнана першою за показниками країною-ІТ-офшором у Східній Європі та найкращою у світі для найму програмістів.

Зокрема, Україна посідала перше місце серед таких країн, як Хорватія, Румунія, Білорусь, Болгарія, Чехія, Угорщина, Польща за низькою вартістю години розробки програмного забезпечення. Так в Україні вартість складає 30-60 дол, для порівняння в Польщі – це 45-69 дол.

В Daхх зазначають, що компанії, які приймають рішення про аутсорсинг у Східну Європу, часто з радістю відкривають для себе якість технічних талантів і наявність першокласних інженерів, орієнтованих на інновації. У Східній Європі до 2022 року проживало понад 1 млн програмістів. Близько третини з них (30,8%) знаходяться в Польщі, ще 15,4% живуть в Україні, 10,7% – в Румунії. Протягом останніх двох десятиліть Східна Європа стала одним з найбільших регіонів постачання послуг з розробки програмного забезпечення. На Україну, Польщу, Румунію та Білорусь припадає 5% світового ринку ІТ-аутсорсингу.

Свою вагому роль у глобальному ринку аутсорсингу Україна почала відігравати у середині 1990 років. За даними DOU ІТ-сектор України в 2015 році склав 2,7 млрд. дол США, тоді як у 2021 році, згідно досліджень ІТ Ukraine, експортна виручка склала 6,8 млрд. дол США (у 2020 році – 5 млрд дол. США).

За аналітикою DOU у 2023 році клієнти ІТ компаній вже не так активно розміщують в Україні нові проєкти через безпекові ризики. Подекуди ще триває релокація та легалізація фахівців за кордоном. Саме ці фактори спричинили зменшення кількості фахівців у топ-50 на 6,1 тисячу за пів року. Дещо краще нині почуваються продуктові компанії: вісім з них зберегли позитивну динаміку приросту. І саме на продуктові компанії припала половина усіх наймів за пів року в топ-50. А з бронюванням, яке могло б переконати клієнтів заходити в Україну, поки що результати невтішні: лише близько 1,4% фахівців у топ-50 заброньовані [1].

Список найбільших аутсорсерів в Україні зберігається з року в рік – це EPAM, SoftServe, GlobalLogic, Luxoft та Ciklum. З них виключно українською є лише SoftServe, всі інші – міжнародні компанії або частини вже великих холдингів. При цьому акції EPAM, GlobalLogic (Hitachi) та Luxoft (DXC Technology) торгуються на біржах.

Темп зростання ринку можна побачити по кількості зайнятих у сфері. Якщо наприкінці 2020 року у топ-5 компаній було разом майже 27000 спеціалістів, то сьогодні така кількість лише у перших двох з рейтингу, а у перших п'яти у сукупності майже 40 000 людей. Відповідно це зростання на 50%. За даними 2023 року, кількість фахівців у 50 найбільших ІТ-компаніях України продовжує скорочуватися. За останнє півріччя скорочення склало на 6100 осіб, або 6,6%. Станом на липень 2023-го загальна кількість спеціалістів у топ-50 становить 86,3 тисячі фахівців проти 92,4 тисячі у І кварталі.

За експертними висновками міжнародної компанії Igniteoutsourcing та компанії DOU, однієї з найбільших торговельних асоціацій українських технологічних компаній, яка формує базу даних про середню заробітну плату для розробників ІТ, Україна у наданні визначених аутсорсингових послуг володіє рядом конкурентних переваг відносно інших подібних компаній у світі [4].

Основна з них – рівень заробітної плати, яка для багатьох замовників ІТ послуг є визначальним показником вибору компанії для передачі послуг. Як вже зазначалося, заробітна плата спеціалістів, яка суттєво відрізняється від оплати праці таких же працівників у США, слугує вагомою конкурентною перевагою для компаній, які шукають прогресивні рішення для своїх бізнес-процесів. Економія, яка виникає при аутсорсингу суттєво зменшує витрати компанії. Так, для порівняння, середня погодинна ставка українського ІТ розробника на мові Scala становить приблизно від 18 до 23 доларів за годину, у порівнянні з 60 до 100 доларів США і більше для розробника в США з однаковим 40-годинним робочим тижнем.

Попри низькі витрати на заробітну плату, конкурентними перевагами аутсорсингових ІТ компаній України можна визначити наступні:

- 1) Високий рівень фахівців, які володіють англійською мовою. Здатність розуміти потреби клієнта, спілкуватися впродовж всього проекту та відноситись до людей з інших культур має вирішальне значення для будь-якої аутсорсингової компанії. Використання англійської термінології при виконанні замовлень створює можливості для спільних дослідницьких платформ між українськими ІТ фахівцями та їхніми колегами з інших країн.

- 2) Високий рівень професійної освіченості фахівців. Освіта є головним пріоритетом України. 79% громадян мають дипломи про вищу освіту і 57% ІТ-фахівців, які мають STEM (науки, технології, інженерія, математика). Велика кількість випускників STEM допомагає знизити вартість розвитку, одночасно гарантуючи, що ваш проект буде заснований на новітніх технологіях.

У довоєнний період в Україні понад 402 університети щороку випускали майже 40 000 випускників ІТ та суміжних спеціальностей на рік, що є значно більше, ніж Японія, Нідерланди, Швеція, Норвегія або Бельгія. Результатом такого рівня є те, що розробка програмного забезпечення в Україні є самодостатньою галуззю і з кожним роком з'являється все більше стартапів, які активно впроваджуються і апробуються багатьма компаніями світу. Такі корпорації як Samsung, Magento, Skype, Google, Boeing активно залучають українських ІТ фахівців до розробки та досліджень. В результаті пройденого навчання на базі таких корпорацій фахівці отримують сертифікати і надають власні аутсорсингові послуги компаніям по всьому світу.

На сьогоднішній день запущено понад 2000 нових стартапів, розроблених в Україні і апробовано на міжнародному рівні (наприклад, Grammarly, MacPaw, Depositphotos, Nimses, Attendify, Petcube Bites).

3) Участь у глобальному технічному співтоваристві. Висока концентрація ІТ працівників робить Україну найпопулярнішим місцем для проведення конференцій, виставок та зустрічей на вищому рівні в галузі. Щорічно проводилося десятки таких заходів, починаючи від самих невеликих (такі, як Days of Framework Frameworks), до гангстауна (iForum привертає до 6000 учасників щороку). Попри зазначені, в Україні активно проводяться технічні заходи європейського рівня: Gathering, Agile Eastern Europe, PyCon Ukraine, ІТ Arena, DEV_Challenge.

4) Зручний часовий пояс. Україна на сім годин випереджає східне узбережжя США та на відстань від однієї до двох годин до більшості європейських країн, включаючи Великобританію. Тому, станом на початок дня, українські розробники вже готові з пропозиціями представити роботу чи проекти своїм партнерам чи замовникам.

5) Державна підтримка сфери ІТ. Український уряд запровадив податкові пільги для сприятливого податкового середовища країни через платформу Дія.Сіті. ІТ-сервіси, такі як розробка програмного забезпечення, підлягають звільненню від сплати ПДВ, який був розширений в 2018 році, щоб включити продаж програмного забезпечення кінцевим користувачам. Як і більша частина Східної Європи, податок на прибуток підприємств в Україні є низьким - 18%, у порівнянні з 35% Сполучених Штатів, 21% Сполученого Королівства та 25% Ізраїлю. Відповідно такі показники створюють низьку вартість такого бізнесу.

6) Повний комплекс основних та додаткових послуг. Більшість глобальних компаній, ознайомившись із показниками аутсорсингу в Україні, вирішують укладати контракти з відомими і перевіреними розробниками програмного забезпечення, а не змагатися з окремими

підрядниками. В Україні ці компанії, як правило, пропонують повний пакет програмного забезпечення, і однаково здатні працювати як з внутрішньою командою або виконувати весь проект від моменту його запуску. Більше 90 000 технічних працівників мають кваліфікацію на мовах та платформах, таких як: C++; JavaScript; Unity3D; PHP; Scala; Java; Magento; Node.js; Python; Ruby; ASP.Net. Країна займає перше місце в кількості розробників ігор Unity3D та інженерів C++.

7) Гнучке ціноутворення. Професійні аутсорсингові компанії зазвичай пропонують чотири типи пакетів ціноутворення: пакет «фіксована ціна»; виділена команда R&D; модель BOT (Build-Operate-Transfer) призначена для компанії, яка обмежена у термінах, з меншим рівнем ризику та меншою ціною, ніж деякі моделі.

Висновки та перспективи подальших наукових пошуків. Зростаючий тренд сфери аутсорсингу IT-послуг, який мав місце до початку війни відповідно залишає перспективні очікування на період післявоєнної відбудови. Проте, станом на сьогодні, незважаючи на підтримуючу позицію цієї сфери необхідно здійснити ряд заходів у короткостроковій та середньостроковій перспективі. За рекомендацією ОЕСР, руйнування, спричинені війною, слід використати як можливість відновити, модернізувати та розширити використання/доступ до комунікаційної та цифрової інфраструктури – наприклад, шляхом прокладки оптоволоконних кабелів під час відбудови доріг і застосування всього невикористаного спектру, а також зменшити існуючу нерівномірність між областями. Інші невідкладні заходи можуть бути зосереджені на підтримці дистанційної роботи та спрощенні цифрового доступу до державних послуг, у тому числі для переміщених громадян. У середньостроковій перспективі (2023-2025 рр.) можна запровадити численні заходи, щоб фірми в цифровій економіці могли отримати доступ до фінансування (наприклад, Фонд кредитних гарантій для підтримки цифрових інвестицій) і талановитих кадрів [2]. У довгостроковій перспективі (2026-2032 рр.) Україна може зосередитися на розбудові надійної інфраструктури даних для вимірювання цифрової економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Топ-50 IT-компаній України, літо 2023: мінус 6 тисяч фахівців за пів року, сервісні компанії мають менше клієнтів, продуктові наймають активніше. (б. д.). DOU – Найбільша спільнота розробників України. [https:// https://dou.ua](https://dou.ua) .

2. Цифровізація для відновлення України. (б. д.). OECD iLibrary. <https://www.oecd-ilibrary.org/economics/7ab01ffd-uk>
3. Introduction: Social Outsourcing and Inequality. (2023). У Outsourcing the Polity (с. 1–23). Cornell University Press. <https://doi.org/10.1515/9781501767999-004>
4. Outsourcing Excellence. (2022). Machinery, 180(4317), 61–62. [https://doi.org/10.12968/s0368-8941\(22\)90462-0](https://doi.org/10.12968/s0368-8941(22)90462-0)
5. Papiashvili, T., Ghlonti, G., & Koberidze, K. (2022). Modeling Information Support for Startup: Theoretical Aspect. European Journal of Business and Management Research, 7(2), 176–185. <https://doi.org/10.24018/ejbmr.2022.7.2.1326>